

Avrupa Birliği İnsani Yardım Kurumu tarafından ortak finanse edilmektedir

alman
işbirliği
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

©GIZ/2022 Ali Saltan

DAYANIKLILIĞI GÜÇLENDİRME

Toplum Temelli Yerel İnisiyatifler Projesi (CLIP 2) Bünyesinde Dayanıklılığı Güçlendirme

Genel Bakış

Eskiden çoğunlukla doğal afetlerle ilişkilendirilen dayanıklılık kavramı, son yıllarda göç ve zorunlu yerinden edilme bağlamında uluslararası kalkınma alanında "moda" bir kavram haline gelmiştir. Hem Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma İçin 2030 Gündemi hem de Mültecilere İlişkin Küresel Mutabakat, 1) insan haklarının tahsis edilmesi ve hassas durumdaki bireylerin krizlerin olumsuz etkilerinden korunmasını veya kendilerini daha iyi koruyabilmelerini ve 2) kriz sırasında ve sonrasında destek mekanizmalarının işlerliğini sağlamak üzere dayanıklılığın yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda toplumun ve bir bütün olarak uluslararası toplumun sorumluluğu olduğunu vurgulamaktadır. Bireyler ve toplumlar, olumsuz şoklara kendi başlarına direnebilme becerilerini artırarak daha dayanıklı hale gelebilmektedir. Dayanıklılık yaklaşımı bireylerin, kurumların/kuruluşların ve toplumların **güçlü yönlerine, potansiyellerine ve becerilerine** odaklanmaktadır.

Proje amacı	Mültecilerin ve ev sahibi toplumun hassas durumdaki sakinlerinin bireysel ve sosyoekonomik dayanıklılığının geliştirilmesi
Uygulayan	Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ)
Görevlendiren kurum	Alman Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ), Avrupa Birliği Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları Birimi (ECHO)
Proje bölgesi	Görece daha az hizmet alan bölgelere odaklanılarak Türkiye geneli
Başlıca ortaklar	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı Makamı (baş yürütücü kurum), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB), Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), STK'lar, Yerel İnisiyatifler, Belediyeler
Hedef kitle	Mülteciler ve ev sahibi toplumun hassas bireyleri
Toplam süre	Ocak 2021 - Ağustos 2023
Toplam bütçe	BMZ tarafından 6.500.000 Avro ve ECHO tarafından 4.000.000 Avro

©GIZ/2022 Ali Saltan

©Genç Hayat/2021

Dayanıklılık, aşağıdaki üç beceri üzerinden tanımlanabilir:

- **Özümseme/istikrar becerisi:** Krize hazırlıklı olma ve söz konusu krizin olumsuz sonuçlarını hafifletme veya önleme becerisi. Özümseme becerileri bireylerin, grupların, toplulukların ve devletlerin kriz zamanlarında temel ihtiyaçların karşılanması ve hayata devam edilebilmesi için (örn. temel hizmetlerin sunulmasının sürekliliği) başa çıkma stratejileri geliştirmelerini ve uygulamalarını sağlar.
- **Uyum becerisi:** Bir kişinin, grubun, topluluğun veya devletin bir krizin yol açabileceği muhtemel hasarları (örn. kayıp bir genç nesil) sınırlandırmak için eylemleri uyarlama, değiştirme ve dönüştürme ve fırsatları yakalama (örn. herkesin eğitime erişimini iyileştirerek, alternatif gelir fırsatları yaratarak) becerisini tanımlar.
- **Dönüştürme kapasitesi (“yeniden daha iyi inşa etmek”):** Hassas olma durumunun temel nedenleriyle mücadele etmek üzere uzun vadeli geçim kaynakları yaratmak için yapısal değişimin teşvik edilmesini tanımlar. Bu beceri, krizlerin/şokların yeniden yaşanmaması veya tekrar aynı şekilde yaşanmaması için yeni sistem veya yapılar tasarlanması becerisini ifade eder (örn. bilhassa dezavantajlı grupların ekonomik ve sosyal rollerini güçlendirerek, kapsayıcı toplumsal yapılara destek vererek).

CLIP 2'nin

“Dayanıklılık” Yaklaşımı

CLIP 2'nin genel amacı şöyledir: “Mültecilerin ve ev sahibi toplumun hassas bireylerinin kişisel ve sosyoekonomik dayanıklılığını güçlendirmek.” Dayanıklılık, mültecilerin ve ev sahibi toplumun hassas bireylerinin ve toplulukların bir bütün olarak a) şokların ve zorla yerinden edilmenin etkisinden kaynaklanan streslerle (örn. travma, oryantasyon eksikliği) ve aynı zamanda Türkiye'deki mevcut zorluklarla (örn. toplumsal ve ekonomik sıkıntılar) başa çıkma ve sonrasında iyileşme için duygusal güçlerini geliştirme/kullanma ve bu süreçte; b) yeni gerekliliklerle (örneğin siyasi, sosyal ve kültürel kurallar/normlar) yapıcı şekilde baş etme ve c) kendi kendine yardım kapasitelerini geliştirme ve tüm grupların karar alma süreçlerine katılmalarını sağlayarak entegrasyon ve uyumu mümkün kılacak şekilde yerel çevreleri dönüştürme kapasitelerini ifade eder. Bu, uzun vadede stres, değişim ve belirsizlikle başa çıkabilmeye katkı sağlar.

Yukarıda bahsi geçen kapasitelerin gelişimi için kapsayıcı ve etkili destek yapıları ve kurumlarıyla şekillendirilmiş dayanıklı bir ortam gereklidir.

CLIP 2'nin yaklaşımı üç dayanıklılık seviyesini bir araya getirmekte, bu sayede **İnsani Yardım-Kalkınma-Barış (Üçlü Bağlantı) Eksenini** işlerliğine de katkıda bulunmaktadır. Özellikle olarak, aşağıdaki faaliyetler desteklenmektedir:

- **Özümseme:** koruma önlemleri, sosyal desteğe erişim, güçlendirme (insani yardım odaklı)
- **Uyum:** yaygın eğitim, sosyal uyum faaliyetleri (bireysel seviyede gelişim odaklı)
- **Dönüşüm:** katılımın güçlendirilmesi, kurum ve kuruluşların kapasitelerinin geliştirilmesi, işbirliği ve ağ yapılarının iyileştirilmesi, bütünlük sosyal hizmet yapılarının teşvik edilmesi (kurumsal ve toplumsal düzeyde gelişim odaklı)

©GIZ/2022 Ali Saltan

Sosyal Uyum ve Dayanıklı Çevre

Bütün bireylerin ve grupların haklarına ve haysiyetlerine saygı gösterilen, hem katılımı hem başkalarıyla olumlu etkileşimleri mümkün kılan, bireylerin ve grupların kendi kendilerine yardım kapasitelerinin ve özgüvenlerinin yanı sıra yaşadıkları ortama bağlılık duygularını geliştiren, aynı zamanda koruma, yaygın eğitim ve bir arada yaşamayı öğrenme alanlarında ihtiyaç temelli sosyal hizmetlere erişimlerini iyileştiren destekleyici çevre.

Dayanıklılık ve İyi Olma Hali

Kişisel dayanıklılığın desteklenmesi (Fiziksel ve psikolojik iyi olma hali)

Sosyoekonomik dayanıklılığın desteklenmesi (Sosyal ve ekonomik iyi olma hali)

Kuvvet Edinme Temelli, Güçlendirici Faaliyetler

Koruma faaliyetleri: Kişisel kapasitelere, destek mekanizmalarına ve koruma hizmetlerine daha iyi erişime katkı

Yaygın eğitim faaliyetleri: Yaşam ve dil becerilerine, istihdam edilebilirliğe ve mesleki eğitim ve iş fırsatlarına daha iyi erişime katkı

Kültürlerarası değişim ve öğrenme faaliyetleri: Sosyal uyuma katkı

Dayanıklılık Nasıl Eyleme Dönüştürülüyor?

CLIP 2, kişisel ve sosyoekonomik dayanıklılıklarını iyileştirmek için Türkiye'nin yeterli hizmet alamayan bölgelerindeki mültecilere ve özellikle dezavantajlı gruplara (örneğin tek reisli haneler, engelli bireyler, özel psikososyal ihtiyaçları olan bireyler, refakatsiz çocuklar) ulaşan sivil toplum kuruluşlarını (STK'lar) desteklemektedir. Proje, aynı zamanda STK'ların ve ilgili kamu yetkililerinin kapasitelerini geliştirerek ve farklı paydaşlar arasında ağ oluşturma ve koordinasyonu güçlendirerek dayanıklı veya destekleyici bir ortam oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

- **Kişisel dayanıklılık:** Stres ve travmayla başa çıkma ve sonrasında iyileşme, günlük hayatı idare etme, yeni bir çevrenin gerekliliklerine uyum sağlama (örneğin toplumsal/kültürel normlar, kurallar, prosedürler), toplumsal çevreyle olumlu ilişkiler kurma, devletin ve sivil toplum kuruluşlarının ilgili hizmetlerinden faydalanma ve destekleyici bir çevrenin tasarlanmasına katılma dahil olmak üzere bireylerin ve grupların fiziki ve psikolojik iyi olma halleri.

- Faaliyetler: bilgilendirme ve farkındalık yaratma faaliyetleri, (Ruh Sağlığı) PSD, bireylerin ve grupların özgüvenlerinin ve kendi kendilerine yardım kapasitelerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, katılımcı yapıların desteklenmesi.

- **Sosyoekonomik dayanıklılık:** Toplumsal ve ekonomik sınırlarla baş etme ve sonrasında iyileşme, yaşam ve istihdam için önem taşıyan yetkinliklerin geliştirilmesi, gelir sağlayıcı uygun faaliyetlerin aranması ve toplumsal ve ekonomik zorluklarla yüzleşebilme ve bunlara çözüm bulabilme becerisi.

- Faaliyetler: dil kursları, istihdam ve yaşam becerileri kursları (örneğin el sanatları veya bilgisayar kursları, iletişim becerileri geliştirme kursları).

- **Destekleyici çevre:** Hem hassas grupların ve bireylerin kişisel ve sosyoekonomik dayanıklılığının hem de toplulukların dayanıklılığının geliştirilmesini kolaylaştırmak için sürdürülebilir destek yapılarının ve ağlarının oluşturulması. .

- CLIP 2 özelindeki faaliyetler şunları içerir: STK'lar arasında bir akran destek ağının kurulması, sivil toplum ile kamu kurumları arasındaki işbirliği ve koordinasyon yapılarının yanı sıra yönlendirme mekanizmalarının güçlendirilmesi, sinerjilerden yararlanılarak bütüncül ve nitelikli toplumsal hizmetlere erişimin iyileştirilmesi, akran öğrenmesi yaklaşımı dahil olmak üzere kapasite geliştirme.

©Hayata Gülümse/2022

Bütün kadınlara sesleniyorum: Vazgeçmeyin!

2014 yılında eşi ve dört çocuğuyla birlikte Halep'ten Kahramanmaraş'a taşınan Raşa, acı veren savaşa ve göçe rağmen tüm kadınlara inanç ve kararlılıkla ilham verecek bir direniş hikayesi yazdı.

Yaklaşık bir sene boyunca ailesiyle Kahramanmaraş'ta kaldıktan sonra eşinin işi nedeniyle Ankara'ya taşındı ve yıllar içinde çalışmak, ailesini geçindirmek ve kendini geliştirmek için gösterdiği çabayla yeni bir hayat kuran birçok kadın arkadaşına rol model oldu.

Raşa, "Türkiye'ye kışın geldik; özellikle çocuklarımız için zor bir yolculuk oldu. Ama bugün sahip olduğumuz huzur ve sıcaklık için verdiğimiz emeğe değdi," diyor.

Suriye'de 7. sınıfa kadar eğitim gören Raşa'nın Türkiye'ye geldiğinde hiçbir iş tecrübesi yoktu. Dil engelini ortadan kaldırmanın önemini fark ederek Türkçe öğrenmeye başladı. SGDD-ASAM Ankara Toplum Merkezi'nin Toplum Temelli Yerel İnisiyatifler Projesi (CLIP 2) tarafından desteklenen sosyal uyum ve kapasite geliştirme hizmetlerinden faydalandı.

"Bir kadın kendini ne denli güçsüz hissetse de SGDD-ASAM, kadının yanında oluyor ve onu güçlendiriyor." diyerek sözlerine başlayan Raşa, COVID-19 pandemisinin zorluklarına rağmen, özellikle çevrimiçi eğitim alan çocuklarının okula kaydı ve ailesinin genel dayanıklılığı için Ankara Toplum Merkezi personelinden aldığı desteği vurgularken "SGDD-ASAM'ı kadınlara destek olan bir kurum olarak komşularım tanıttılar." diye sözlerine ekliyor.

Dil bariyeriyle karşılaşması ve o günlerde bir mesleğinin olmamasına rağmen, örgüye olan yeteneğini çevresine tanıtmaya ve bu şekilde gelir elde etmesi Raşa'nın bugün Beri Kadın Kooperatifi'ndeki başarısının ilk tohumlarını ekmiş.

Üç yıldır BERİ Kadın Kooperatifi'nin en aktif üyelerinden biri olarak çalışan Raşa, örgü ve dikiş siparişleri almaya başladıktan sonra, kooperatifteki arkadaşlarının iş planları konusunda kendisinden fikir aldığını da sözlerine ekliyor.

"Projemizin gücümüz, hayalimiz ve zaferimiz olmasını umuyorum," diyor. "Ne kadar anlatırsam anlatayım, kelimeler kifayetsiz kalıyor. Biz Türk veya Suriyeli olarak değil, BERİ olarak varız."

Raşa, BERİ Kooperatifi'nde yürüttüğü çalışmalar sayesinde daha da güçlü bir birey haline gelerek yola devam etmek istiyor. "Güçlü bir anne olmak ve sağlam bir geleceğe sahip olmak için çocuklarımın yanında olmak zorundayım," diye ekliyor.

Kooperatifteki çalışmalara başladığında pek çok zorluğu aştıklarını anlatan Raşa, kendi gibi girişimci olmak isteyenlere "kadınlar vazgeçmesin!" mesajını veriyor ve ekliyor: "Bütün kadınlara sesleniyorum: Gelin hayallerimizi gerçekleştirelim. Gelin hayallerimizin peşinden gidelim ve onları gerçeğe dönüştürelim. Kendinize, ne istiyorsanız onu yapma izni verin. Sevginizi ve gücünüzü her şeye aşlayın. Bu sayede, her alanda son derece başarılı olacaksınız."

©ASAM/2022

Yayınlayan:

Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ)

Kayıtlı olduğu adresler:

Bonn ve Eschborn, Almanya

GIZ Ankara Ofisi

Aziziye Mah., Pak Sk. No. 1/101, 06680

Çankaya/Ankara, Türkiye

T: +90 312 466 70 80

F: + 90 312 467 7275

E: clip.info@giz.de

Web: <https://www.giz.de/en/worldwide/98826.html>

Proje:

Toplum Temelli Yerel İnisiyatifler Projesi (CLIP 2)

Sorumlu:

Dr. Wolfgang Jessen, Proje Yöneticisi

Redaktör:

Dr. Fahri Öz

Tasarım:

Cansu Kurnaz, Golgi Yapım

Alman Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) ve Avrupa Birliği Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları Birimi (ECHO) adına

BMZ posta adresi:
poststelle@bmz.bund.de
www.bmz.de

Ankara, 2022

Bu yayın, Alman Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) ve Avrupa Birliği'nin İnsani Yardım Kurumu (ECHO) ortak finansmanı ile yürütülen "Toplum Temelli Yerel İnisiyatifler Projesi (CLIP 2)" kapsamında hazırlanmıştır. İçeriği, Avrupa Birliği'nin maddi desteğiyle yürütülen insani yardım faaliyetlerini kapsamaktadır ve görevlendiren kurumların görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.